

Andrzej Bursáról

Századunk lengyel irodalmának vannak alakjai, akiknek életműve — időelötti haláluk miatt — torzó maradt, de a mű vonalainak irányából, a formákból, az anyag minőségéből és fényéből kiérezhető a teljesség. E torzó életműveknek Lengyelországban meglepően és tiszteletre méltóan nagy a hatásuk. Négy névre utalhatunk itt, amelyek közül hazánkban egyedül Krzysztof Kamil Baczyński ismert valamelyest. A varsói felkelésben elesett költő-katona — mondhatni — a XX. század Norwidja, akinek költészetéhez és sorspéldájához, mint forráshoz zárándokolnak el az új nemzedékek. Mellette még jelentős sorstársának, Tadeusz Gajcynak költői munkássága.

Tragikus körülmények között halt meg Andrzej Bursa és Rafał Wojaczek. Bursa 1957-ben huszonöt éves korában hunyt el, Wojaczek egy évvel volt idősebb, amikor 1971-ben életének végét vetett. A legfiatalabb nemzedék tudatában talán e két utóbbi alkotó életműve van legnagyobb hatással jelen. Wojaczek koránál fogva is még ennek a lengyel irodalomban már aktívan jelen levő nemzedéknek a tagja lehetne. Nehéz feladata volt Bursának, hiszen 1955–56. fordulóján egy alapvetően új művészeteszményt, líra- és prózamodellt kellett megteremtenie. Ebben az értelemben a lengyel középnemzedék — Różewicz, Herbert, Szymborska, Grochowiak, Tadeusz Nowak — tagjai közé tartozik. Mai azonban Zagajewskiék ideológiáját illetően, akik a művészetet továbbra is aktív társadalomformáló; igenis tömegekre ható erőként kezelik, de akik a kimondandó — akár köznap — igazság (jelenség) és az esztétikai érték egységét, igyekeznek megvalósítani.

K. I.

ANDRZEJ BURSA

Barátság

Egy verőfényes szeptemberi reggelen két egyetemista ment a Nagy Város széles utcáján. Felhőtlen volt az ég, s a faszor levelei a közeli elárusítóbódé plakátszíneire emlékeztettek. A diákok nagyon éhesek voltak, de egy huncut vasuk sem volt. Emellett a Nagy Város nem a szülővárosuk volt, diákszállóban laktak, melynek vezetője éppen ma reggel közölte velük, hogy a jövőben már ne számítsanak az intézményre. Arról nem is beszéltem, hogy mivel nem teltt vonatjegyre, haza se utazhattak, de ezt a kedves olvasó bizonyára magától is kitalálta. Ennek ellenére az égbolt derűjével vágtak neki az ismeretlennek. Éppen a városi klinika mellett haladtak el, s ekkor egyikük rámutatott a hatalmas üveglablakra:

— Nézd, mütő.

— Gondolj csak bele, milyen jó — mondta a másik —, hogy mégse mi fekszünk ott benn.

Ebben a pillanatban elütötte egy autó. Este megoperálták. A szerencsétlenül járt diáknál ötven grosit talált a társa, és amikor az fölébredt a kloroformos álomból, közölte vele, hogy egy utolsó disznó, mert eldugta előle a dohányt, és hogy egy-életré vége a barátságnak.

Erkölcsei tanulság:

Az úttesten ne beszéljessünk.